

A CSATORNA

Irta: Brindza Károly

Egy késő augusztusi vasárnap, amikor az emberek végeztek az ebéddel és már szundítottak is egyet rája, nagy banda kerekedett Göcő Bálint bátya háza előtt. Nem valami megállapított program szerint, hanem csak úgy szokásból. Mert régi szokás a faluban ez a vasárnap délutáni bandázás. Nem egy évtizede már hogy itt beszélik meg a falu dolgait az utcabeliek. Igaz most gyakran összejön a falu népe nagyobb megbeszélésre is, de azért ez a bandázás csak megmaradt. Leülnek az árokpartra, meg a magukkal hozott kis számolyra vagy subára és megindul a beszélgetés... Ilyen szokásos vasárnap délutáni bandázás folyik most is. Heti pihenőjüket ülik az emberek.

A banda Göcő Bálint bátya háza előtt verődött össze. Utolsó ház volt ez a soron, a falu legszélén; kertje után a határ kövér földjei következtek. A házigazda foglalja el a főhelyet a beszélgető társaságban. Ott ül közvetlenül a nagy eperfa tövében. Nagy recsegő hangja és az, hogy mindig ő nevet lehangosabban, bizonyítja, hogy él azzal a joggal, amit ez a helyzet biztosít számára — övé a szó. Beszéd közben meg-meg pödri hatalmas bajusza egyik szarvát, aminek látható következményeképpen az egyik »szarv« huzárosan pörge lett, a másik meg reménytelenül kajla maradt. Ez azonban nem zavarta a beszédben. Nagy hangon mesélt. A minap tartott gyülekezetben hallottakat feszegeti, magyarázza. Nagy bozontos szemöldöke minden szónál kárörvendően táncol a szeme felett.

— Oszt aszongya az az úrfoma — aki valami inzsellérnek mondta magát — hogy akkó esik majd az eső, amikó akarjuk...

A többiek — voltak vagy tízen — elkezdtek nevetni. Egyik hangosan, a másik halkabban, míg egyesek csak úgy a bajús alól.

— No mit szólsz hozzá Istvány? — lökte meg hosszúszarú pipájával szomszédját, aki az egész bandában egyedül nem nevetett. Gondolkodott a hallottakon, mert bizony ő nem szokta elhamarkodni mondanivalóját, Bálint bátya újabb biztatására azonban nagynehezen megszólalt:

— Hát, ha az Isten akarja, akkó minden lehetséges... — gurult ki belőle a szó, aztán újból hallgatásba burkolódzott.

Bálint bátya megbotránkozva fortyant fel. Nem tetszett neki, hogy István nem adott igazat.

— Az Isten? Mit kevered ide ütet... Az inzsellér, vagy mi a fene csak nem isten, hogy akkó csináljon esőt, amikó akar — igaz-e Rókus-öcsém? — szólta lehangosabban nevető felé.

— Abbizony, nem az ha-ha-ha... mert ha az vóna, akkó nem papóna annyit, hanem csak rálelene az égre, oszt mán esne is...

Az egész embersereg újból hangos nevetésbe fakadt. Bálint bátya büszkén pislogott nagy, bozontos szemöldöke alól. Valóságos győzőnek érezte magát.

Nagy Gergő állította meg a nevetőket.

— Oszt aszongyák, hogy itt menne el a kertek alatt az a kanális, vagy mi az ördög. A Sáros is beleesne, meg egy darab a kertvégekből is.

Bálint bátya hirtelen felocsúdott, valami rosszat sejtett. Riadtan fordult Gergőhöz:

— Hogy mondd? Hogy a kertek alatt...

— Aszongyák. Oszt húsz méter erről is, meg arról is beleesne...

A kend portájából is.

Bálint bátya korát meghazudtoló fürgeséggel állt fel. Pipája reszketett kezében.

— Hogy az én portámból is evennének?

— Aszongyák...

— Húsz métert?

— Úgy mondják, húsz métert, vagy még attól is többet...

Bálint bátya nehéz lélekkel dőlt neki újra a nagy eperfának. Előbbi paizán jókedve egyszerűen eltűnt. Arcára halálos komolyság ült ki, ami a széles jókedv után szinte komikusan hatott. A hallottak után nem volt kedve nevetni. Furcsa érzések kavargtak benne. A hír mint a mennykőcsapás szakadt rája — az ő kertjéből is elvesznek?

Amikor egy kicsit magához tért, újra előre hajolt és felindult hangon kiáltotta:

— Hát lehetséges ez? Húsz métert levágnak! Hiszen ott vannak a legszebb szilvafáim, azok is beleesnek... Csak nem teszik ezt velem öregségemre. — Komor tekintete szinte könyörögte a tagadó választ. István, a hallgatag szomszéd szólta ismét:

— Ha isten akarja...

— Meg ha a hosszú inzsellér úgy látja, hogy köll... — toldotta meg vörös bajusza alatt kuncogva Rókus, a falu legiámborabb emberének szavait.

Másnap reggel bekövetkezett, amitől Bálint bátya tegnap még csak rettegett. Már öt óra tájban ott mászkált a kertek alatt a Sáros patak partján vagy nyolc-tíz ember. Kezükből hosszú zsinórokat feszegetnek és húznak keresztül-kasul a kertek végén. Éppen akkor lépett ki a pitvarajtón, amikor két öreg fiatalember az ő kertjében húzta a zsineget, vagy valami ahhoz hasonlót. A nagyobbik, a szőke megállt a nagy szilvafánál, nekítámasztotta irkáját és bejegyzett valamit. Bálint bátya rosszat sejtett.

— Tán ki akarja vágatni? — gondolta. Odakocogott egészen a kertkapuig. Az idegesség megint a kezeibe állt. Alig találta meg a kálantútot. Amikor aztán meg volt, belökte a kaput és néhány lépés után megállt az ösvényen. Hangja recscent a kert fölött:

— Mit csinálsz ott te, hallod-e? Bántott téged az a szilvafa... mit gázoljátok a kertemet, az ördögadta...

A nagy szőke fiatalember mosolyogva fordult a haragos ember felé. Hangosan köszönt.

— Jóreggelt nagyapám, miért olyan mérgesen?

A hatalmas szál fiatalemberben felismerte a mérnököt, aki az elmúlt héten a csatornaépítésről meg a mesterséges esőről beszélt az embereknek. Egy kissé lejjebb engedte hangját. Arca is megenyhült, úgy konstataálta a nemvárt fordulatot. A mosolygó mérnök jó hatást tett rá.

— Igazán szóhatott volna az inzsellér úr, beengedtem volna én a kikapun is...

— Megbocsásson Bálint bátyám, nem akartuk háborgatni. Még így rövidebb is az út. Sietünk...

A közvetlen, meleg hang egyszeriben lefegyverezte. Már nem kiabált, de azért tovább méltatlankodott:

— Csak nem vágják ki a fákat, ezeket a szép ringlókat? — Közelebb bátorkodott. — Még a megbódogút édesapám üttette...

A fiatal mérnök nevetett. Az öreg még közelebb lépett. Kezeivel végigsímított az előtte álló kis barackfán.

— Mert nekem ez vót minden örömem, ez a kis kert. Apám hatta rám...

A mérnök továbbra is mosolygott az öreg érzékenykedésén. Szemében a megértés csillogott feléje. Az öreg egészen közel lépett a mérnökhöz.

— Ne haragudjék — nyújtotta kezét az öreg felé. — Galambos. Kálmán, járási mérnök vagyok — mutatkozott be illedelmesen, de folyton növekvő kedvvel.

— A csatornamérés munkálatait végezzük... Munkatársaim! — intett a patakparton szorgoskodó emberek felé. Az egyik fiatalember éppen mostan lépte át szomszéd István kerítését. Az öreg kíváncsian nézte őket. A fiatal mérnök barátságos fellépése végleg eloszlatta felindulását. Megnyugodott és lassan felmelegedett. Az előbbi harag átcsapott érdeklődésbe. Sunyin pislogott a mérnökre. Hogy zavarát leplezze, néhányat köhhentett, majd markával a bajúszát igazgatva, bizalmas hangon megszólalt:

— Izé... Oszt inzsellér úr...

— Mondja csak egyszerűen, hogy mérnök elvtárs, így sokkal egyszerűbb, meg könnyebb is kimondani. Csak bátran — szólt biztatóan a hosszú fiatalember.

— Csak azt akarom mondani... izé... hogy hány métert szakítanak le... az én kertembü?

A mérnök azonnal megértette, miről van szó. Megérezte, hogy az öreget a kert bántja, az esetleges levágás. Meg akarta nyugtatni.

— Nem sokat...

— Mégis?... — az öreg szemével majd felitta a mérnököt, úgy leste a választ.

— Nézze, Bálint bátyám, nem kell megijedni, ez csak egy halvány kis árnyéka lesz annak a nagy csatornának, amelyet most kezdenek építeni, tudja hiszen az elmúlt héten erről beszéltem a falu népe előtt. Ez, amit mi építünk, majdnem kizárólag öntözésre szolgál, mert muszáj ennek a vidéknek is megkapnia a magáét, a szárazság itt is pusztít.

— Oda nézzen — mondta a mérnök és karját a faluszövetkezet Bálint bátyja kertjével határos kertgazdasága felé lendítette. — Ezek ott ma még kerekes locsoló kúttal öntöznek, lassan és kevés eredménnyel. Mi gépekkel dolgozunk majd...

Az öreg és a mérnök pár pillanatig a Sáros partján beásott nagy kerekes kút körül szorgoskodó embereket figyelték.

— Ez a csatorna mindössze 3 méter széles lesz. Ennyire tervezte a tartományi központ. A nagy folyókhoz képest kicsiny, de húszszorta több víztartalma lesz, mint a Sárosnak. És sohasem apad majd ki. Lesz víz bőven a határ megöntözésére. Természetesen, megépítése nem gyerekjáték, lesz mit aprítani a tejbe a falu népének.

Az öreg arca lassan kezdett felderülni. Megérezte, hogy mulik a veszély a szilvafák felől. Haragosan gondolt Nagy Gergőre, aki úgy be-

ugratta. — Hol van itt a 40 méter széles csatorna? És ez a mérnök is milyen szép dolgokat mond. Göcő Bálint azonban nem tartozott azok közé, akik az első hallásra elhisznek mindent, különösen ha az ő bőréről van szó. A mérnök igazán érthetően beszélt, de az öregnek még mindig kételyei voltak a levágást illetőleg. Biztos akart lenni a dolgában. Tekintetét hol a mérnökre, hol a Sáros partjára szegezte.

— Mérnök... izé... elvtárs úr, mennyi lesz hát akkó az a levágás?

A mérnök jegyzeteire nézett, majd így szólt:

— Két méter Bálint bátyám, mindössze két méterecske...

— Két méter?

— Igen.

— Hát a szomszédébú?

— A szomszédéből négy métert vágunk le.

— A Szarka Paliékébú?

— Melyik az?

— Az ott ni — mutatott az öreg a kert hosszán túl a patak másik partja felé.

— Igen, abból az oldalból többet vágunk le, mert alacsonyabb a fekvése, kevesebb földet kell kihányni.

Az öreg szemében titkos káröröm és valami meglepődésféle villant. Hogyisne, hiszen a végszomszéd kertjéből — akit gógös magatartása miatt sohasem szeretett — mégegyszer annyit vágnak le, mint az övéből! De szilvafáit illetőleg még mindig nem volt bizonyos. Újra a mérnökhöz fordult.

— Hány méter az a parttól eddig, ahun most állunk — kérdezte belső szorongással.

— Hat — felelte a mérnök. Azonnal megértette, hogy az öreg mire céloz. Észrevette, hogy az szemével állandóan a nagy szilvafát vizsgálja, simogatja tekintetével, mint anya a gyermekét. Örült, hogy örömet szerezhetett az öregnek.

— Ha kész lesz a csatorna, innen a szilvafa alól szemlélheti majd bátyám az »esőcsinálást«, és ha igaz lesz az elhúzó kis bárkákat is. Fel is ülhet rájuk, ha úgy tetszik — a mérnök éles szürke szemei vidáman csillogtak az öreg felé.

Az öreg parasztot akinek a kert volt a legnagyobb öröme — meg aztán Márta néni innen hordta a paradicsomot, paprikát, meg egyéb főzelékféléit, a falu nagy szövetségének boltjába, — végül is leszerelte a fiatal tettekre kész mérnök megnyerő magatartása. — Hajszen ezzel meg is értetheti magát az ember, — gondolta, miközben mérlegelte a hallottakat, és mindezt, amit ebből a beszélgetésből tapasztalt, majd az egyensúlyát visszanyert és meglepődött parasztember huncut mosolyával a szeme sarkában, és jóleső megbékélt mosollyal a bajusza alatt ráhagyta:

— Hát, ha az inzsellér elvtárs is jónak látja...

Egy egész hónap múlt el már azóta, hogy az első dalos munkásereg ellepte a kertek alját. Egy hónapja, hogy folyik a nagy munka. Azóta minden reggel újabb és újabb embercsoport jön ásni a barna talajt, építeni a csatornát. Férfiak és nők, ifjak és öregek jönnek a környékből, hogy résztvegyenek a nevezetes műmegalkotásában. Különösen a fiatalok vannak sokan minden nemzetiségből. Nem is csoda, hiszen a csatornaépítő vállalat is az ő hétfőpróbás szervezetükre támaszkodott a munkák megszervezésénél.

Az egész falu zengett-bongott. Minden épkezláb ember kapát és ásót ragadott és szabad idejében ment a csatornára, hogy minél előbb megkezdjék az »esőgyártást« és hogy megjelenhessenek a beígért bárkák a falu alatt. Mindenki türelmetlenül várta már ezt a pillanatot. A mérnök ugyanis megígérte, hogyha elkészül a csatorna, a Tiszáról ide-rendel néhány kisebb bárkát és a környéken található valamennyi csónakot, aztán az egész falut meghajókáztatja...

A munka heve egy napon aztán mintha Bálint bátyánkat is elragadta volna. Este, amikor bejött a kertből, ahol egész nap kaparászott a vetemények között és lopva oda oda tekintett a közelben dolgozó emberekre, elővette az ásót a góréből, megerősítette benne a nyelet, felvette az okulárét és egy régi, rozsdás reszelővel élesíteni kezdte. Felesége, az öreg Márta néni a rosszat sejtve rá is ripakodott:

— Mi az ördögöt sivalkodatod te Bálint azt a reszelőt... Nincs jobb dógod, — dünyögte csipőre tett kézzel.

Az öreg fel se emelte fejét, csak úgy a szemöldöke alól végigmérte élete párját és rekedt hangon dörmögte:

— Eriggy!...

— Néja, tán má te is megbolondultá, nem elég, hogy a kertedet elnyesik, még maagd is segítesz nekik... Nem lesz abba köszönet...

Bálint bátya felegyenesedett. Szemüvegét verejtékes homlokára tolta és sötét tekintettel nézett asszonyára. Sónasem szerete hogy az asszony kioktassa, most meg, amikor hosszú lelki küszködés után rászánta magát erre a munkára, végképpen nem engedhette, hogy »az ember dolgába« belekotyogjon. Márta néni szavai olajat öntöttek az amúgyis csak szunnyadó parázsra. Nagy vágyat érzett, hogy valami gorombát mondjon asszonyának, vagy még tán annál is többet... Sötét tekintete a sarogijához támasztott ostorra esett... A szavak szinte önkéntelenül tódultak ajkára:

— Megmondtam, hogy eriggy, mert kiszabom a pöndölödöt! Mindíg beleavatkozik az ember dógába... A fene azt a... — mondotta főtött hangon és tétova mozdulatot tett az ostor felé. Az asszony nyilván észrevette, hogy miben sántikál, mert — hatvanhat éves lábaihoz mérten — igen gyorsan otthagya az öreget.

— Vigyen a lábad — mondta nem kis megkönnyebbüléssel az öreg, aki ha mérges is volt, valójában örült, hogy a közelgő vihar néhány vilámlással végetért.

A konyha felől csendes sirdogálás hallatszott. Az öreg valami megbámásfélét érzett. Nehéz sóhajjal hajolt újra az ásó fölé.

— Má Rókus is, meg Istvány szomszéd is — hát még a szövetkezetesek! — má mind beátak a sorba. Oszt hónap, amikő az én kertembű vágnak le, én ne fogjak ásót? — dörmögte maga elé. Most, hogy a csatornaépítés az ő kertjéig haladt, — maga se tudta hogyan, — valahogy újra felébredt lelkében az önzés gonosz érzése és meglepte gondolatait. Titokban még mindig sajnálta a levágásra kerülő két méternyi földet. Hiszen úgy hozzányött itt minden fűszál, minden talpalatnyi föld. Egész életét itt élte le a Sáros partján. Keserű érzések márták bensőjét. De nem árulta el senkinek, hogy bántja valami, legkevésbé a mérnöknek — hiszen kinevetné, ha tudná, milyen gyámoltalan — gondolta magában. Éppen ezért is akar ásót fogni — ne lássa rajta senki, hogy sajnálja a kertjét, — ő maga mártja bele először ásóját a jó iszapos partba...

Másnap reggel a felkelő nap már az öreg Göncő Bálintot is ott találta a csatornaépítők között. Kemény Antal brigádjába osztották be. Kemény mesterségre nézve géplakatos volt — amikor a gépállomás befejezte a cséplést, ahol mint gépkezelő dolgozott, azonnal jelentkezett a csatornaépítő vállalatnál. Már három hete, hogy itt dolgozik. Az első héten minden este felírták nevét a táblára. Jó munkás volt mindig, most meg, amikor az egész falu és a határ közös érdekéről, a csatornáról volt szó, különösen jó szívvvel dolgozott. A nyolcadik napon aztán Galambos mérnök, a vállalat jóeszű igazgatóhelyettese magához hívatta és egy vezetés brigád vezetését bízta rá.

Kemény barátságosan fogadta az öreg Göcöt és igyekezett könnyebb munkára helyezni. A hatvannyolc éves paraszt azonban észrevette, hogy miben sántikál és a paraszti ember makacosságával, csak azért is maga választotta ki a munkahelyet. A legnehezebbet.

— Engem ne nézzen le senki — dörmögte és beleállt a legmélyebb sárba, onnan lapátolta ki a nehéz sarat a partra. Eleinte látszólag könnyen és vidáman ment a munka. Még oda is szólt Csinos Jancsinak, a zenésznek.

— No, gyüörd föl a gatyát Jancsi! — máma lepipáljak.

Csinos, aki a tamburát sokkal inkább megszokta mint az ásót, tréfára fogta a dolgot.

— Ugyan má, Bálint bátyám, csak nem akar versenyezni éppen énvelem...

— Éppen teveled, oszt mé' ne? Ez nem tambura. — Az öregben a paraszt virtus, meg valami ártatlan kötekedéskéféle ágaskodott.

Igy kezdődött a reggeli munka. Az öreg Bálint kezében ügyesen forgott az ásó. Egy órai munka után Csinos valóban azon vette magát észre, hogy az öreg mögött, a kétméter magas parton, kétszer akkora sár maradt el mint az övé. Gyorsabban kezdte kapkodni az ásót.

— Ennek fele se tréfa — gondolta.

Igy folyt a csendes verseny kettőjük között egészen tizenegy óráig, amikor Bálint bátyánk egyszerre nagyot nyögött, kiengedte kezéből az ásót és maga is utána csuklott a sáros vízbe...

Három napig nem látták azután Göcő Bálintot a csatornaépítésnél. A vállficom az öreget nagyon megviselte, de harmadnap már nem volt hajlandó ágyban maradni. Egyszer, amikor Márta néni nem vette észre, lécsúszott az ágyról. Irtózatos nyögések között lassan sikerült a darócnadrágot magára húznia. Félkézzel vállára terítette kabátját és kicsoszogott a szobából.

Igy történt, hogy kemény Antal, meg két másik csatornaépítő, akik beteglátogatóba jöttek Bálint bátyához, már csak hült helyét találták. Az ajándékba hozott könyvet is Márta néninek kellett átvenni, aki, ahogy a készülő csatornának, úgy a könyvnek se valami nagy barátja volt. Végül azért, amikor Kemény megmagyarázta, hogy ez a könyv annak a másik tiszerte nagyobb csatornának a leírását tartalmazza, képekkel és rajzokkal, valahogy mégis elfogdta. — Hiszen azért a kíváncsiság öbenne is csak dolgozott...

— Nem vónék én ellene ennek a csatornának se, csak ne éppen itt reszené a fene, a mi portánkon... Lássátok Bálint bátyátok is hogy járt... — mondotta Márta néni és közben köténye sarkából letörölt egy könnyet.

Bálint bátya azonban már másképpen gondolkozott. Őt lassan megváltoztatta a csatornaépítés. A mérnök meg az eredményesen folyó mun-

ka és ez az élet most mind hatott. Ahogy kicsoszogott a kertaljára, letelepedett a nagy szilvafa alá és elmézte a lapátoló embereket. A munka mind erősebb iramot vett. Az emberek és asszonyok fürgén lapátolták a sarat. Mintha valami titokzatos erő hajtotta volna őket. A nagy kotrógépek is morogva hasították a nedves talajt. A tervezett három köbméter helyett, egyesek nyolcat is kidobtak. Bálint bátyának rettenetesen fájt, hogy ilyen hamar kidőlt a sorból. Egy kicsit szégyelte is a dolgot, de a kíváncsiság erősebb volt benne. Így hát kijött újra az emberek közé. Ha dolgozni nem is tudott, de legalább szemlélte a többieket.

Este, amikor abbahagyták a munkát és a táblákon kiírták az eredményeket, a csatornaépítők körülserleglették a táblákat: ugyan ki volt ma a legjobb? Bálint bátya türelmetlenül feszengett a szilvafa alatt. Szerette volna ő is tudni, kik a legjobbak ezen a napon.

A brigádvezetők sorba mondták be adataikat: az első brigádból Mészáros Illés... a másodikból Vujicsics Danilo, a harmadikból Gáspár Béla... Az öreg minden nevet megjegyzett magának, majd mielőtt a munkások oszladozni kezdtek volna odaintette Kemény Antalt.

— Te Antal, hidd ide azokat, akik legtöbbet dolgoztak máma...

Kemény szó nélkül odaintette a megdicséért munkásokat, akik menten körül is serleglették a szilvafa alatt üldögélő öreget. Kíváncsian várták, mit akar tőlük. Bálint bátya félkézre támaszkodva, valahogy felvickelődött. Végignézett az embereken és megfellebbezhetetlen hangon adta ki a parancsot:

— Egy rögvest másszon fel, oszt rázza meg istenigazában ezt a fát. A többiek meg szedik... Ezt én adom, mert megbecsüllek benneteket...

★

Nem egészen egy év múlva, amikor a csatorna teljesen elkészült tényleg megjelent a falu alatt egy kis motorosbárka két uszályt vonatva maga után. A bárka éppen ott kötött ki a falu mellett a volt községi földekből tavaly kiszakított szövetkezeti mintabirtok közepén. Főnekálló, emelődarúval néhány jókora gépet és sok hosszú csövet rakott ki. A vagy száz családot magába egyesítő Dózsa-szövetkezet tagjain kívül eljöttek megnézni a gépeket még a falu iparosai is. Köztük Kárász Sándor a sánta suszter is, aki el nem mulasztott volna egy ilyen alkalmat, ahol egész hétre való híryanagot szerezhetett. Hogyne jöttek volna el azok a parasztok is, akik a »dózsások« vállalkozását gyanakodva nézik még, de már majdmindegyikük a faluszövetkezet tagsági könyvével indul a boltba vásárolni. Mindenki látni akarta az »esőcsináló« gépeket. Mert, hogy hogyan csinálnak esőt, amikor szárazság van, ez sokaknak nem fért a fejébe. Egyesek — az együgyűbbek közül — úgy képzeltek el, hogy hatalmas, kétágú létrákat állítanak és azon hordják fel kannákkal a vizet és onnan öntözik alá a veteményekre. Mások meg — akik nyilván már megjárták a várost is — azt hitték, hogy úgy locsolnak majd, mint a parkokban. Az utóbbiak valahogy pedzették a dolgot, de nem volt nekik sem igazuk, mert a mesterséges »eső« és a parkolcsolás között nagy különbség van.

Amikor a gépeket és a csöveket kirakták, megjelent Galambos mérnök is a csatorna partján, hogy átvegye az öntözőgépek felett a rendelkezést. Négy hatalmas gépet kapott a »Helyi Öntözőbizottság«. Ezt a négy gépet s a néhány kilométer hosszú fémcsöveket kapta a falu az »esőcsináláshoz«.

Galambos mérnök megígérte, hogy az elkövetkezendő napokban — tekintettel a nagy szárazságra — már meg is kezdik az »esőgyártást«.

Az időpontot hivatalosan közlik a lakossággal.

Az emberek lázas kíváncsisággal várták a nagy napot, amikor »földi« parancsszóra egyszerre csak megered a termelékenyítő eső... Egyesek nem akarták elfoglalni munkahelyüket, mert attól tartottak, hogy nem lehetnek tanui a nagy eseménynek. A mesterséges esőt sokan az újabb idők legnagyobb csodájának tartották. Olyannak, amit eddig emberj ész el sem képzelhetett. Akadtak még hiteltentamások is bőven, akik kétségbe vonták, hogy esőt »csinálni« is lehet. Ezek voltak az »esőellenesek« vagy »hitetlenek«, ahogy a »hivók« csoportja nevezte őket. A két tábor között napirenden volt a vita. Egyszer majdnem össze is verekedtek a dolgon, mert az egyik zsirosgazda felbujtására, valaki a »hitetlenek« csoportja közül azt állította, hogy az egész csak hazugság. »Azért beszélnek esőről, hogy a parasztokat becsapják, hogy több gabonát adjanak át az államnak...«

Amikor a kisbíró kezében megperdült a dob és nagyhangon kihirdette, hogy vasárnap délelőtt lesz a nagy »esőzés«, Bálint bátyánk éppen ott járkált kertjében. Meg-megállt a portája végén csillogó csatorna partján és elnézte a tiszta vizet. A csatorna medréből kihányt föld egy részét eligazították a kertekben. A másik rész meg ott maradt gátnak a parton.

Bálint bátya nem kételkedett már semmiben. És a levágott kertvéget sem sajnálta. Két teljes hetet dolgozott a csatorna befejezésén. Megértette most már azt is, hogy az egyéni érdeken túl nagyobb érdeme-sebb ügyek is léteznek. Nem nevetett már többé a mesterséges eső halatára sem — Galambos mérnök egy alkalommal részletesen elmondotta neki az »esőkészítés« titkát. És ő elhitt most már mindent, amit ez a hosszúszáll fiatalember mondott neki. Világossá vált előtte az öntözőcsatorna jelentősége a falu életében. A földek, a »dézsasók« földje az állami gazdaságok és a terebélyesedő faluszövetkezet mintabirtoka — talán még az ő kertje is — kétszer annyit teremnek majd. Nem az időjárásé lesz a döntő szó.

Elnézte a hétkvadrátos kert növényeit. A káposztapalánták soha nem látott gyorsasággal emelkedtek ki az odahordott jó iszapos földből. A paradicsom, a paprika, de még az ujonnan palántált tehénrépa is, egyszóval minden nagyon szépen fejlődött. De azért egy idő óta már elkeltnél volt az eső, mert az iszap is kezdett lassan kiszáradni. —

— Milyen jó is lesz, az az eső! Az alsólevelek lassan kezdenek megsárgulni, éppen ideje, hogy holnap öntözzünk — talán csak megöntözzük az én kertemet is, dolgoztam én is... nyugtatta magát Bálint bátya.

Másnap, vasárnap reggel már 5 órakor talpon volt az egész falu. A hatalmas szövetkezeti birtok kertgazdaságát átszelő csatorna szélét úgy ellepték az emberek, mint partot ősszel a fecskék. Valamennyien ünneplőbe öltöztek. Előkerültek a sifonér aliából a fényesre suvickolt csizmák és a szép »békebeli« fekete ruhák is, — már akinek volt. Aki-nek meg nem volt az kikefélte azt a ruháját, amilyen éppen akadt. A lányok és fiatal asszonyok legszebb selyemszoknyájukat vették maguk-ra. A kisebbek hajában még szép piros pántlikát is fontak. Egyszóval ünnepi hangulat kerekedett a faluban. Különösen a falu szövetkezet tagjai tettek ki magukért. Valóságos felvonulást rendeztek. De meg is telték, hiszen vannak vagy ezren! Még a falu papja is előtt, aki soha-

sem ellenkezett a néppel. A szomszéd falu papjai fujtak is, miatta nem szerették hogy reverenda nélkül mászkál az emberek között. Különösen azokra a gyűlésekre. A falubeliek azonban jó szívvel vették, hogy a pap is velük tart.

— Hisz ő is szegény ember gyereke, mér ne jöhetne közénk, ha jó szándékkal van — mondogatták.

De persze, akadtak olyanok is, mint Keceli Illés Gábor és Baranyai Kálmán, akik sötét szemmel néztek mindent a faluban, a csatornaépítést is. Na de tőlük senki sem vette ezt zokon, hiszen az egyiktől kétszáz holdat vett el az agrár, a másiktól meg a hathengeres malmát sajátította ki az állam. Hát ezek, — még néhány ilyen, — nem jöttek el az ünnepségre. De ahogy az építésnél úgy itt se hiányoztak senkinek. Mindenki megtalálja a maga társaságát a faluban.

A faluszövetkezet mezőgazdasági tanácsa gondoskodott arról, hogy az ünnepséget minél emlékezetesebbé tegye. A nyolc méter széles új csatorna felett, hatalmas rudakon az ország csillagos zászlaját húzták ki. Alatta vörösbetűs feliratok: »Éljen az első mesterséges öntözőnap!« »Éljen a népuralom!« Egy nagy táblára pedig a »dózsások«, a szövetkezet cimereit helyezték el. — Büszkék is voltak rá a tagok, mert a kálászkoszorú közé foglalt traktor, a szövetkezet fejlődésének irányát mutatta. A városból jött vendégek és a népbizottság tagjai egy fehérre meszelt kis bárka tetején helyezkedtek el. A bárka ekkor leúszott a szövetkezet kertgazdaság széléig, Bálint bátya kertjének közvetlen szomszédságába, ahol az ünneplő közönség zöme tolongott. Galambos mérnök néhány rövid köszöntő szó után megadta a jelt a kis parti épület előtt várakozó gépésznek, Kemény Antalnak, aki erre egyik kezével benyult az ajtón, megcsavart egy gombot, mire a központi gépezetek mozgásba jöttek. Az ünneplő közönség lélegzetét visszafojtva figyelte az alapcsövekből függőlegesen kiemelkedő öntözőcsövek végét.

— Innen jön majd az eső — mondták. Ugyanis a vörösszeplős Cseke Jóska aki dús fantáziájáról volt híres — azt állította, hogy még a templomtoronynál is magasabbra szökik majd a csövekből a víz; ezért egyesek már kinyitották esernyőjüket, mások meg a fák alá húzódtak, sokan azonban kiálltak a szabad ég alá.

Az utóbbiak közé tartozott Bálint Bátya is. Amikor a gépek halk neszére figyelmes lett, felkelt a nagy szilvafa alól, ahonnan eddig szemlélődött és kiállt a kert közepébe a paradicsombokrok közé.

— Rajta! — hangzott a vezényszó a kis bárka fedélzetéről.

Kemény Antal ismét benyult a kis építmény ajtaján és újra megcsavart egy gombot, mire néhányszáz méter körzetben nagy sistergés támadt. A négy hatalmas szivattyú a csatorna partján egyszerre nyomta be a vizet az alapcsövekbe, amelyekből sok öntözőcsövön át egyszerre szökött mintegy másfélméternyi magasra a víz, majd szerteágazva, csillogó gyöngyök alakjában hullott alá a szövetkezeti zöldséges kert növényzetére. A sokmillió gyöngyszem csodásan csillogott a reggeli napsugárban.

A látvány lenyűgöző volt. Egy harsogó vezényszóra és karlendítésre a víz a magasba szökött, hogy ott millió és millió apró részecskére oszolva visszahulljon és a legtisztább májusi esőként megtermékenyítse a szomjas földet, hogy új életerőt vigyen a tikkadt-levelű növényzetbe.

És mindezt az Ember akarata szerint...

Amikor az első cseppek földet értek, hangos nevetés támadt azok között, akik nyitott eresnyővel álltak az ég alatt.

— Becsapott bennünket a Cseke Jóska!

— Be a fene azt a... — mondogatták a fiatalasszonyok és lányok, miközben összecsuhták esernyőjüket.

Mindenki csodálattal figyelte az öntözés szépségét. A kora reggeli napfény valóban olyanná tette a csövekből sisteregve feltörő, majd szerteágazó vízcseppeket, mintha az egész csak egy dús fantázia szüleménye volna. Az embereket valósággal elkápráztatta. A növényzet pedig mintha a súlyos szárazság után ujjászületett volna, soha sem látott szépségben zöldült a friss zuhany alatt. A vidáman ünneplő embersereg közül nagyon sokan elgondolkoztak azon, amit most végre saját szemikkel látnak. És megértették, hogy nem volt kár kétmarokra fogni az ásót: a csatorna elkészült és ime, megindult az öntözés is. Éppen a legjobbkor — az eredmény boldogsággal töltötte el a falu népét. Hiszen, ahogy a mai öntözés is mutatja a csatorna és az öntözőgépek elsősorban nekik szolgálnak. Nem volt olyan ember a faluban, akinek éljenre ne nyílt volna az ajka, amikor a mérnök elmondotta mondókáját, pedig a magángazdák nem igen számítottak öntözésre szanaszét lévő földjeiken.

— Nem érhet többé meglepetés bennünket, jöhet a szárazság állunk elébe, — így a mérnök. És mindenki igazat adott neki. Ezer meg ezer bec sületes tenyér csattant össze minden szavánál.

A mérnök beszéde után nagy zsvajgás támadt az ünneplő közönség között. Vitatták a hallottakat. Nagy Gergő egy másik tízholdas paraszttal vitakozott hangosan.

— Jó, jó látom má, mire mén a pakli. Csak a szövetkezet földjét locsolják, mink meg elühetünk... A magángazdák veteményeit pörköljjele ez az átkozott juliusi forróság, — mert most tán ez is ellenünk van. Ki törődik mivelünk, ki!... — szakadt fel belőle a panasz. De szeméit le nem vette az öntözőcsövekről... Őt is meglepte az eredmény.

A másik paraszt komoran hallgatta Gergőt. Őt is éppen ezek a gondolatok kínozták. — Hajh, nagy ügy ez! sok szövevényes ága van és van-e megoldás? — Hosszú tünődés, belső viaskodás után rászánta magát a válaszra:

— Senki, Gergő... magunkra vethetünk... — a szó lassan, erőltetve gurult ki belőle, szinte minden betűt külön ejtett ki — Szép ez... amit itt látunk... Mit tegyünk...? Nincs más hátra... nekünk se... menjünk az okosabbak után...

Most mindenki a bárka felé nézett. Galambos mérnök felemelte kezét mire Kemény kikapcsolta a gépet. A sistergés lassan elült. A mérnök hangja csattant a bárka felől:

— Mielőtt tovább vinnénk a csöveket, a »mesterséges öntözőbizottság« megöntözteti Göcő Bálint kertjét is. Hiszen itt fekszik mindjárt a szövetkezet földje mellett. Elismerés ez egy hetven esztendő embernek, ki úgy dolgozott a csatornán, mintha saját részére építené....

A mérnök alig fejezte be szavait, a csöveket a szilvafák között már behúzták Göcő Bálint kertjébe. Kemény Antal ráengedte az áramot a gépekre....

Amikor az első cseppek Bálint bátya veteményire hullottak, az öreg körülnézett kertjében, szíve megtelt nagy belső melegséggel, bizalom-

mal és csendes áhítattal nyúlt a kalapja után.... Odalépett egészen közel az egyik öntözőcső mellé, amely egyre öntötte a gyöngyzáport. Fel-emelte őszbecsavart fejét és hagyta, hogy az aláhulló vízcsöppek fiatalos kedvvel, játékosan paskolják....

— Mink akartuk.... magunknak akartuk, oszt meglett.... Az emberé a dicsőség — tört fel a nehéz sóhaj csendesen, de nagyon mélyről. Szemeiben a kibuggyanó meleg könnyecsképek összekeveredtek az aláhulló gyöngyszemekkel. Tekintetét lassan a felvirágozott bárka felé fordította. A ringó bárka tetején, Galambos mérnök, a falu legkedveltebb embere állott és vidáman integetett Kemény Antalnak, aki szélesen és boldogan mosolygott a kertek alján ünneplő emberekre.

A bárka diadalmasan ringott, a kis bácskaj falu büszkesége, az új csatorna vizén.